

"קהלת יהודיות של העולם" זהו שם הספר המכיל 250 עמודים מרשים בצורתו האסטטית, פרסם באחרונה הקונגרס היהודי העולמי. שבראשו עומד אדגר ברונפמן ושמרכזו הוא בארצות הברית.

בספר תמונה עגומה של העם היהודי ההולך ומתמעט. 50 שנה אחרי מלחמת העולם והשוואה, עם ישראל עדיין לא התאושש. לפנייה מנה 18 מיליון נפש והאומדן האופטימי הנוכחי הוא כ-13 מיליון, אך שן הערכה לא מבוססת דיה. לא בטוח שכל מי שנמנה הוא יהודי לפי ההלכה. כלומר רבים מהם הם צאצאי נשואי תערובות שאם הם נוצריה הבן או הבת - נוצרי.

מה גם שבתוך המספר הזה התקבלו גם מספרים משוערים.

אין היום כל אפשרות לקבל מספרים מדוייקים על מספר היהודים בעולם, רבים אינם קשורים לקהלות יהודיות או לבתי כנסת כפי שנהוג במדינות האנגלו סקסיות ובארצות הברית, לדוגמא: בספר נמצא אומדן של מספר היהודים שנותרו ברוסיה ובאוקראינה - כמיליון נפש בקירוב, - אך מספר זה גדול פי שנים מהאומדנים השמרניים של דמוגרפים (חוקרי האוכלוסיה)

אקדמיים רבים, העובדה היא, שפחות מ-20 אחוז ממספר היהודים הנ"ל בחבר המדינות, יש להם קשר עם פעילות יהודית כלשהי. מי שהגיע למספר של מליון הרחיב מאוד את ההגדרה של הזהות היהודית בחבר המדינות, כי הנסיון מלמד שרבים מאלה עשויים להגיע בסופו של דבר לישראל ולהיות אזרחיה לפי חוק השבות...

יש כיום בעולם 35 מדינות שבהן אוכלוסיה של יותר מעשרת אלפים יהודים, בהן 11 מדינות עם יותר מ-100 אלף יהודים. מעריכים למשל שבאיראן נותרו עד היום כ-25 אלף יהודים, בסוריה כ-250, ובתימן כ-800. ב-21 מדינות יש קהלות של פחות מ-100 יהודים ובהן - אפדניסטאן, עיראק, לבנון, מצרים וגם טייוואן וסין, בורמה ואינדונזיה. מתברר שבבירת סהיטי יד 120 יהודים ואפשר להשיג שם בשר כשר ויש גם כמה בתי מדרש.

בצרפת מנהלים כ-25 אחוז מהיהודים מטבח כשר, בבריטניה כ-70 אחוז מהיהודים קשורים עם זרם כקשהו הקיים בקהלה. במיוחד בזרם הקונסרוואטיבי והרפורמי. ברמניה יש כיום אוניברסיטאות שהנהיגו לימודי יהדות, משקל יהודי אמריקה הולך ויורד לא רק בשל ההתב-וללות אלא גם בשל הילודה הנמוכה, קאא/קלוקטק/וקעאלם/ מול הכפלת מספר כללהאוכלוסיה מאז מלחמת העולם השניה ירד שיעור היהודים מ-4 אחוז באוכלוסיה של ארצות הברית ל-2,3 בלבד.

עם זאת מחבר הספר אינו מתעלם מהקהלות היהודיות בהן מתעוררת נטיה לחזרה בתשובה. יש נתונם המראים על תחית המסורת וקיום מצוות. בכיסים מבודדים של ארצות הברית, בצרפת ובמקומות אחרים. אך ביחס ל-80 עד 90 אחוז של יהודי התפוצות, שמאבדים את זהותם אין תהליך זה משפיע.

חיוזק האורטודוקסיה (דתיים) והאולטרא דתיים (חרדים) הביא למצב חדש בעם, במובן שכבר היום מדובר-ךכאורה-בשני עמים נפרדים במיוחד באחרונה בישראל בעקבות החרדוציה והלאומן ניות בעם היושב בציון.

ספר הקהלות הנ"ל, מערעך שכיום יש כ-400 אלף חרדים (אולטרא אורטודוקסים) בישראל ועוד כ-350 אלף בתפוצות, מספר כל האורטודוקסים, כולל ציונים דתיים, נאמד כבמיליון נפש.

בקהלות הגדולות היהודיות בעולם הולך ומתרחב הפער בין המיעוט החרדי לבין הרוב שאינו שומר תורה ומצוות. זה האחרון ההופך להיות יותר ויותר מנותק ממורשת אבותיו ואילו החרדים מתחזקים עוד יותר. היום אפשר להגדיר כחרדים רק כ-6 אחוז מיהודי העולם.

כתוצאה מן הניתוק הגובר של רוב העם היהודי ממורשתו, דאגת התפוצות להישרדותה של ישראל פוחתת. אף כי רוב היהודים הקשורים לקהלות יהודיות עדיין מקבלים את מרכזיותה של ישראל. גם ישראל וגם התפוצות פונות לענייניהן פנימה. למעשה מעניקות הקהלות עדיפות ואמצעים לאורכי הינוך וטעדה בתוך הקהלה. בסתירה במגמות בישראל מצד אחד (קייטוב הילוני-חרדי), וגם בתפוצות, מגבירה את הניכור ביניהן, אף כי בין הקהלות החרדיות ברחבי העולם מתחזק הקשר על רקע אמונה משותפת ואיטרסטים זהים. בתפוצות נחשבת החזרת (התשובה) אל המסורת כגורם חשוב ע"י כל הזרמים היהודיים, לעומת זאת בישראל, ובעיקר בעקבות הויכוח הפנימי, החברה הלא דתית הדומיננטית נעה בכיוון הפוך. (דומיננטי הקובע).

לעומת זאת ישנה גישה אופטימית לעתיד יהודי ארצות הברית, גם גישה זו התפרסמה בתוך חוברת של הרונגרה הידי העולמי בחוברת "בתפוצות" היוצאת לאור מטעם הקונגרס העולמי היהודי בירושלים, כתגובה לפרסום על הנתונים הדמוגרפיים של קהלת יהודי ארצות הברית שהתפרסמו על ידי מפקד אוכלוסין ארצי בשנת 1990, מהוארים קהלות הולכות ונעלמות. התמותה גבוהה משיעור הילודה, 52 אחוזים נישואי תערובת כשרק 6 אחוזים מבני הזוג הלא יהודיים מתגיירים בעוד 11 אחוזים מבני הזוג היהודיים מה רקמים מדתם, רק כמחצית מהילדים הודים מקבלים חינוך יהודי כלשהוא ופחות מחמשישן אף אחד מיהודי ארצות הברית ביקרו אי פעם בישראל. למרות זאת חוקרים כמו פרופ' יוסתן טרנה מאוניברסיטת בריינדס וכך אנשי חינוך ומורים בחינוך היהודי, אופטימיים לגבי עתיד הזהות היהודית והמשכמותה של הקהלה היהודית.

טרנה פרסם מאמר מטעם המכון של הקונגרס היהודי העולמי בו הוא מנתח את משבר הבטחון העצמי הפוקד לדבריו אתהקהלה היהודית האמריקאית. יש לו השגות לגבי חלק מהנתונים הדמוגרפיים עצמם אך לא לגבי הנטייה - לדבריו שיעור נישואי תערובות קרוב ל-42 אחוזים אך גם נתון זה מהווה עלייה של פי חמש במרוצת שלושים השנה האחרונות (שמונה אחוזים לפני 1965). הוא גן מצביע במחקרו על הסיבות שהביאו לתחושת אבדון הכוח הפוליטי שחשים יהודי ארצות הברית, בהעדר אתגרים מלכדים כמו היריבותהצלח קהלות במצוקה וסיוע כלכלי ופוליטי לשיראל נצורה ועניה, קיים לדבריו קושי בקרב מנהיגי הקהלה לקיים המשכיות של הזהות היהודית ולגייס מעורבות בענייני הקהלה גם סיבות חיצוניות הפוקדות את החברה האמריקאית בכללותה משפיעים על תשששת המשבר-

התערערת המודל הדתי המשולש של פרוטסטנטים/קאתולים/יהודים לאור עליית כוחם ומספר שלבני דתות אחרות, בעיקר המוסלמים, עליית הימין הדתי הפונדלמטליסטי (היסודי-איחנ

וששטושגבולות ההפרדה בין דת ומדינה כידוע שבאמריקה שנו הפרדה בין הדת והמדינה אולם לאחרונה מספא חברי הקונגרה מהמפלגה הרפובליקנית מתכוונים להגיש הצעת חקיקה שתפר לדעת רבים את ההפרדה בין הדת והמדינה. למרות נתונים ומחקרים דמוגרפיים, סרנה טוען שאין מקום לדאגה. לדעתו בעתות משבר בבטחון העצמי, מתרכזת פעילותם של חברי הקהלה פנימה לכיוון תמיכה פנימית לתיקון המצב וכמו במקרים אחרים בהסיט-וריה, יוצאת מזה הקהלה הידויה מחוזקת.

גישה זו באה לידי ביטוי גם בפני אלו העוסקים במלאכה בשטח, דהיינו המהנכים, המוג המוקים בארצות הברית.

בכינוס מהנכים ומורישם מארצות הברית שהתכנסו בירושלים, טענו רבים שהמצב אינו נואש. מנהל התיכון היהודי בלוס אנג'לס טען שמספר בתי הספר היהודיים באמריקה, הולך וגדל, החינוך התיכוני צומח וחלה עלייה ניכרת בהשתתפות במחנות קיץ יהודיים. הוא הודה עם זאת שרק 51 אחוזים מהילדים היהודיים בגיל בית ספר מקבלים אכן חינוך יהודי ברמה טובה. רק כשליש מיהודי העיר הם חברים בקהלה ורק כמחצית מילדיהם של אלה מקבלים חינוך יהודי, משתתף אחר בכינוס הנ"ל, מהעיר בלטימור, טען שהנתונים הדמוגרפיים אינם משקפים באופן מדויק את המצב-רבים מאלה שקבלו מנת חינוך מוגבג מוגבלת כמו הכנה לבר מצוה, מחפשים בגיל מבוגר יוהר את שורשיהם במסגרת לימודי יהדות באוניברסיטאות. הוא הצביע על כך שבעיר מגוריו כלומר בילטמור, חלה עלייה מפתיעה במספר החברים, לא רק בקהלה האורתודוקסית, אלא גם בקהלה הקונסרבטיבית ואפילו ברפורמית....